
GENTSE MEMORIEDAGEN: 10 EN 11 MEI

10 Mei 1540

De kanunniken van St-Baafs verlaten de gewezen abdij om processiegewijs, met hun relikwieën, naar de St-Janskerk te trekken.

10 Mei 1562

Eerste steenlegging van de kaaimuren op de Gras- en Korenlei. De werken waren beëindigd in 1565.

10 Mei 1653

Opening van een kapel van de Discalsen op de gronden van de oude Leeuwenmeers.

10 Mei 1786

Edict van Jozef II aangaande de reglementering van processies.

10 Mei 1806

De hoteliers en herbergiers moeten voortaan 's avonds een verlichte lantaarn plaatsen boven de ingangdeur van hun etablissement.

10 Mei 1810

Stichting van de "Muziek of Toonkunst Maatschappij van Sinte-Cecilia"
Het casino op de Coupure werd gebouwd door de Koninklijke Maatschappij voor Landbouw en Kruidkunde in samenwerking met St-Cecilia.

In 1838 kwam het tot onenigheid tussen beide maatschappijen. St-Cecilia kocht de eigendom "Ten Spiegelhove" in de Nieuwe Wandeling en bouwde er een concertzaal, maar kort daarna werd de maatschappij ontbonden.

10 Mei 1837

Geboorte van Guillaume Verspeyen. Een figuur die in de 19e eeuw een belangrijke rol speelde in de journalistiek.

Gedurende een halve eeuw was hij hoofdredacteur van het Gents franstalig katholiek dagblad "Le Bien Public", een ultramontaanse krant die een strijd op leven en dood voerde met de liberalen. Wij kunnen ons nu nog moeilijk voorstellen met welke hevigheid, met welke verbetering die strijd toen gevoerd werd.

De aanvoerder van deze pennestrijd langs katholieke zijde was Guillaume Verspeyen die ook een geduchte debatter was en de bijnaam kreeg van "de Gentse Veuillot".

Na het St-Barbaracollege ging hij Rechten studeren aan onze Universiteit, maar zijn strijdvaardigheid moet er al vroeg ingezet hebben, want hij lag aan de basis van een incident dat de val zou veroorzaken van de regering De Decker.

In een les onderzocht Professor Basseur de invloed van het Christendom op het natuurrecht. Verspeyen protesteerde heftig in volle klas en beweerde dat Basseur de godheid van Jezus-Christus loochende.

Als protest verliet hij met 4 andere studenten onze Universiteit en trok naar Leuven waar hij in 1859 promoveerde tot Doctor in de Rechten.

Kort daarna zat hij reeds op de redactie van "Le Bien Public".

Op het eerste katholiek congres in Mechelen in 1886 hield hij een vurig pleidooi voor de wederinvoering van de Sint-Pieterspenning.

Hij was ook een van de stichters van de Katholieke Schoolpenning.

Verspeyen had zijn bureau in het Pensstraatje dat in 1942 herdoopt werd in Gruuthuusestraat. Maar hij woonde, niet meer of niet minder in het Gildehuis van de Vrije Schippers op de Graslei. Een huis dat hij in 1897 aan de Staat verkocht voor het toen niet onaanzienlijk bedrag van 70.000 goudfranken.

Guillaume Verspeyen overleed in 1912 op 75-jarige leeftijd en werd begraven op het Campo-Santo.

Toch even vermelden dat de Verspeyenstraat niet naar hem genoemd werd, maar naar Jan Verspeyen die overleed in het jaar dat Guillaume geboren werd en die gans zijn fortuin naliet aan de Commissie der Burgerlijke Godshuizen.

10 Mei 1860

Men begint de afbraak van de Predikherenkerk.

Waar het 6 eeuwenoude meesterwerk gestaan had kwam nu een kale plek. De eerste steen van deze kerk werd gelegd in 1240, in 1280 was ze af. Ze was een van de meest gewaagde en stoutste constructies van die tijd en werd algemeen beschouwd als een der mooiste van Vlaanderen.

Volledig opgetrokken in Doornikse steen had ze een lengte van 52m. en een breedte van meer dan 22 meter. Een houten gewelf bevond zich 29m. boven de vloer.

Het speciale aan die kerk was dat ze geen koor of kruisbeuken had, nergens waren er ondersteunende pilaren te zien, het was één grote open ruimte. Het reusachtig dak steunde enkel op de buitenmuren.

Ze paalde aan het Predikherenklooster en de ingang was in de Onderbergen. Na de val van het Calvinistisch Bewind kwamen de Predikheren terug in het bezit van hun kerk waarin zo ongeveer alles vernield was, maar enkele jaren later was zij terug een der schoonste en rijkst versierde kerken van de stad.

Onder het Frans Bewind werd ze openbaar verkocht als nationaal goed. 17 Paters en Broeders die de burgerkledij hadden moeten aantrekken konden ze terug inkopen. Maar financieel ging het de paters niet zo goed en in 1823 zagen ze zich verplicht hun kerk en klooster te verkopen. In de verkoopakte werd wel opgenomen dat de kerk als bidplaats mocht dienen zo lang de paters leefden, maar dat betekende in zekere zin het doodvonnis. Alhoewel de kerktoren in 1843 al vernield was werd de laatste mis er gecelebreerd op 2 Oktober 1854, om 8 uur 's morgens.

Zelfs wanneer ze niet meer gebruikt werd voor de eredienst had men ze gemakkelijk kunnen inrichten voor een andere functie, zoals bvb. een feest- of tentoonstellingszaal. Ze was immers ideaal gelegen.

Monumentenzorgers en kunstminnaars protesteerden heftig tegen de geplande afbraak, maar toen, net zoals nu, wordt naar die mensen nooit geluisterd. Het is pas 100 jaar later dat men tot de conclusie komt dat zij gelijk hadden.

De unieke kerk waar o.a. Jan Van Cleef en Gaspard De Craeyer begraven lagen werd herleid tot een enorme hoop steengruis die voor 7 binnenschepen een volledige lading betekende. De kerk werd gebruikt om de dijken van de polders te verstevigen. Toch wel een rijk land dat voor zo iets dergelijk materiaal kan gebruiken.

Vóór haar vernietiging maakte Charels D'Hoy er nog mooie foto's van.

De St-Henrikerk te Sint-Lambrechts-Woluwe die in het begin van deze eeuw gebouwd werd op initiatief van Leopold II is een exacte copie van de 13e eeuwse Gentse Predikherenkerk.

10 Mei 1919

Dood te Rijsel van Jan Seranne.

Deze arbeidsleider werd te Gent geboren op 3 Mei 1842.

In 1867 volgde hij Jan De Ridder op als voorzitter van “De Broederlijke Wevers”.

Bij de staking bij Parmentier-Van Hoegaarden in 1861 werd hij aangehouden en veroordeeld tot 6 maanden gevangenisstraf.

Bij zijn vrijlating heerst hier volop de katoencrisis en hij wijkt uit naar Rijsel. Hij werkt afwisselend in Gent, Roubaix en Rijsel.

In 1868 stichtte hij hier een sectie van de Internationale. Hij moet wel een onstandvastig karakter gehad hebben want op de 19 jaren dat hij in Gent woonde veranderde hij 14 keren van adres.

10 Mei 1926

Inhuldiging van het monument aan Emile Claus in aanwezigheid van Koningin Elisabeth. Het werd gemaakt door Yvonne Serruys.

De “Vader van het Luminisme” werd geboren te Sint-Eloois-Vijve op 27 september 1849. Hij stierf in zijn villa “Zonneschijn” op 5 juni 1924. Op die dag had hij juist een boeket rozen ontvangen van Koningin Elisabeth die hem de volgende dag zou bezoeken...

11 Mei 1745

Slag van Fontenoy.

In deze slag van de Oostenrijkse Successie-oorlog behaalden de Fransen de overwinning. Dit liet Louis XV toe zijn opmars naar het binnenste van het land voort te zetten en Gent in te nemen.

11 Mei 1800

Stichting van de “Société Médicale”.

Dr. Bernard Coppens werd er de eerste voorzitter van. Zij verzorgde o.m. de koepokineningen.

11 Mei 1806

Stichting van “De Borze”.

Onnodig te zeggen dat er in die tijd nog geen sprake was van maatschappelijke zekerheid. Wanneer iemand ziek werd of door andere redenen werkloos, werden de inkomsten plotseling afgesneden en werd men afhankelijk van de liefdadigheid. Het was op initiatief van Jan-Frans de Laval, stadsbibliothecaris en letterzetter, dat een onderstandskas voor letterzetter, drukkers en boekbinders gesticht werd die de naam meekreeg van “De Borze”.

Het eerste reglement bestaat nog en het ligt zeker in onze bedoeling niet het hier te publiceren, maar wij willen u enkele typische passages niet onthouden. Een bestuur bestond er niet, alle beslissingen werden genomen door de Alge-

mene Vergadering. Om lid te kunnen worden moest men minstens 3 jaar het beroep van letterzetter, drukker of boekbinder uitoefenen en in de stad wonen. Artikel 2 bepaalde: "Er zal wekelijks op elke Drukkerij en Binderij eenen Ontfanger daertoe aangesteld, ontfangen worden een Decim of vlaemschen stuyver per Compagnon of Leerling, welken Ontfanger zal gehouden zijn alle maenden de penningen te behandigen aen den Kassier."

De zieke leden ontvingen, na 7 dagen werkonbekwaamheid, een bedrag dat afhing al naar gelang zij thuis behandeld werden of in een hospitaal.

Oude compagnons die definitief werkonbekwaam werden, ontvingen wekelijks een schelling courant, in afwachting dat ze opgenomen werden in een huis van weldadigheid. Maar opgepast! Het hing er wel vanaf over welk soort ziekte het ging, want Artikel 22 bepaalde: "Degenen die zig ziek maekt, 't zij door dronkenschap, 't zij door het verkeeren in slegte huizen, kan geene prentie maeken op de borze".

Op de vergaderingen moest men zich behoorlijk gedragen, want er waren boetes voorzien "ten profijte der kasse". Deze gingen in stijgende lijn voor: elkaar uitschelden, handgemeen worden en bloed doen vloeien.

Bij de stichting van "De Borze" waren er 56 leden uit 9 drukkerijen.

11 Mei 1824

Geboorte van de Hertog Engelbert van Arenberg.

Zijn volledige titel luidde: Engelbert, Hertog van Arenberg, Hertog van Aarschot, Croy, Meppen, Prins van Rebecq en van Recklinghausen, Ridder van het Gulden Vlies.

Deze schatrijke hertog van Duitse origine bezat een kasteel te Heverlee en had op vele plaatsen uitgestrekte landerijen.

Allemaal goed en wel, maar nu zijn verband met Gent.

In de 2e helft van de 19e eeuw hingen er zware dreigingen over het St-Elisabethbegijnhof en over het Klein Begijnhof in de Lange Violettenstraat. Sinds de Franse bezetting hingen de begijnhoven af van de Commissie der Burgerlijke Godshuizen. Deze had het plan opgevat om een hele serie verlieslatende godshuizen te laten ontruimen. De bedoeling was de behoeftigen van St-Janten-Dulle, St-Jacob, St-Laurentius, St-Pieter-en-Pauwel, Alyns en Schreiboorn onder te brengen in twee begijnhoven.

Het hoeft wel niet gezegd dat de begijnen weinig enthousiast reageerden op dit plan. Niet alleen zouden daaruit voor hen heel wat financiële lasten voortvloeien, maar er was bovendien de principiële kwestie van de aantasting van hun rechten. Er volgden eindeloze discussies, maar de begijnen zouden ten slotte moeten buigen. Voor het Klein Begijnhof kwam de redding in 1862 wanneer de Hertog van Arenberg voorstelde het begijnhof te kopen voor 700.000 fr.

Aangezien dit bedrag hoger lag dan het eigen schattingsbedrag van de Stad, werd onmiddellijk toegehaapt.

In het St-Elisabethbegijnhof gingen de strijd en de pesterijen verder. In 1872 werd de situatie onhoudbaar voor de begijnen en dan verschijnt opnieuw de beschermengel Engelbert. Op minder dan 2 jaar tijd laat hij een volledig nieuw begijnhof bouwen op St-Amandsberg.

Onze 2 begijnhoven waren dus voorlopig gered, maar de zorgen waren nog niet voorbij want na de Eerste Wereldoorlog werden ze onder sekwestering geplaatst als "Duits bezit". De sinds meer dan 40 jaar overleden Hertog was immers van Duitse origine. Het zag er slecht uit voor onze begijnhoven. In 1924 kwamen 2 bedienden van het sekwestering Klein Begijnhof in loten verdelen om het openbaar te verkopen. De redding van de 2 begijnhoven kwam er in 1925 toen ze van de Staat afgekocht werden door 2 verenigingen zonder winstbejag.

De Hertog van Arenberg overleed in zijn kasteel van Heverlee op 28 Maart 1875. Hij was toen 51 jaar.

11 Mei 1833

Bezoek van Leopold I an Gent.

In die tijd waren koninklijke bezoeken aan een stad eerder zeldzaam, maar dat was zeker niet het geval voor Gent, het Orangistisch nest. Bleven veel leidinggevende Gentenaars koppig gekant tegen Leopold I, dan was Leopold even koppig om te trachten hen aan zijn zijde te krijgen. Hij was hier al geweest in Juli en September 1831 en kwam hier ook nog in 1832, 1833, 1834 en 1837. Het bezoek in 1833 draaide evenwel uit op een fiasco.

Hij was naar hier gekomen om zich op de hoogte te stellen van het havenprobleem. Zonder veel vertoon was hij aangekomen aan de Dampoort vanwaar hij zich onmiddellijk begaf naar het Dok en de haven.

En wat zag hij daar? Niets! Geen enkel schip in deze enkele jaren geleden zo drukke haven. Twee jaar voordien had Generaal Niellon palen laten slaan in de vaart nabij Zelzate om de Hollanders te beletten langs die weg aan te vallen. Het is een gekend feit dat generaals soms zeer kordate maatregelen kunnen nemen. Er kon dus geen enkel schip door het Kanaal van Terneuzen varen.

De Provinciale overheden hadden -misschien als compensatie voor het deprimerend bezoek aan de haven - een feestelijk banket georganiseerd te zijner ere. In het Gouvernementshotel begon het al zeer lekker te ruiken naar de heerlijke spijzen en het zou niet lang meer duren vooraleer men aan tafel zou gaan.

Het was Leopold, die men toch niet moest onderschatten, opgevallen dat een aantal personen die hij eerder bij ontvangsten in Gent ontmoet had, niet aan-

wezig waren. Hij vroeg het lijstje van de genodigden eens te mogen inkijken. Catastrofe! Niemand van de gemeentelijke overheden was uitgenodigd. De Koning eiste dat dit terstond zou gebeuren. Bodem werden in allerijl naar de “vergeten” personaliteiten gestuurd waarvan velen trouwens bedankten voor de wel zéér late uitnodiging.

In de keuken liepen de koks rond met zelfmoordplannen: al die heerlijke gerechten waar ze zoveel zorg aan besteed hadden werden koud, kookten uit, of brandden aan. Het was met meer dan een uur vertraging dat men aan tafel ging. Niet alleen de soep was koud, ook de stemming had dezelfde temperatuur. Een ander gevolg was dat de Koning slechts het laatste gedeelte kon bijwonen van de voorstelling in de schouwburg. Ook daar was de “ambiance” zoek. Het grootste deel van de burgerij was weggebleven omdat de Koning zou aanwezig zijn en de uitvoering van de gebrachte stukken “La veste et la livrée” en “Le Concert à la Cour” van Aubert was ook al niet van aard om het enthousiasme hoog te doen oplaaien.

De volgende dag vertrok de Koning naar Brugge waar, hopelijk, alles iets minder zal tegengezeten hebben dan in Gent.

Hugo COLLUMBIEN
